

Sygn. akt II UK 320/18

POSTANOWIENIE

Dnia 20 sierpnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z wniosku W. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o ustalenie braku odpowiedzialności członka zarządu spółki za zobowiązania z
tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, Fundusz
Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 20 sierpnia 2019 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 7 czerwca 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od wnioskodawcy na rzecz pozwanego organu
rentowego kwotę 1800 zł (tysiąc osiemset) tytułem zwrotu
kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 czerwca 2018 r., III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...),
oddalił apelację wnioskodawcy W. S. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w O. z dnia 20 grudnia 2017 r. w sprawie przeciwko
Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O. o ustalenie braku
odpowiedzialności członka zarządu spółki za zobowiązania z tytułu nieopłaconych
składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy oraz Fundusz
Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Zaskarżonym wyrokiem oddalono

odwołanie wnioskodawcy od decyzji organu rentowego z dnia 8 maja 2015 r. ustalającej jego odpowiedzialność za zobowiązania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Przedsiębiorstwo [...] w N. z tytułu nieopłaconych składek w łącznej kwocie 22.282,36 zł. Organ rentowy wskazał, że wnioskodawca jako prezes zarządu spółki, odpowiada za zobowiązania spółki powstałe z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia, w tym na: - ubezpieczenia społeczne za okresy: od grudnia 2009 r. – do lutego 2012 r., i od października 2012 r. – do stycznia 2013 r. w łącznej kwocie (wraz z odsetkami i kosztami egzekucji) - 16.594,19 zł, - ubezpieczenie zdrowotne za okres od grudnia 2009 r. – do lutego 2012 r. w łącznej kwocie (z odsetkami i kosztami egzekucji) - 4.268,92 zł, - Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od grudnia 2009 r. – do lutego 2012 r., oraz październik 2012 r. w łącznej kwocie (z odsetkami i kosztami egzekucji) - 1.419,25 zł. W uzasadnieniu wyroku Sąd drugiej instancji wskazał, że w okresie pełnienia przez skarżącego funkcji członka zarządu spółki powstały zaległości składkowe, a wyegzekwowanie istniejącego zobowiązania okazało się niemożliwe. Bezskuteczność egzekucji z majątku spółki została potwierdzona postanowieniem komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w O. z 10 września 2008 r. o umorzeniu postępowania egzekucyjnego. Zatem w przedmiotowej sprawie zachodziła przesłanka bezskuteczności egzekucji. Nie zaistniała również żadna z przesłanek wyłączających odpowiedzialność członka zarządu - skarżący nie wykazał bowiem aby wniosek o upadłość został złożony w odpowiednim czasie. Według Sądu, właściwy czas na złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości przypadał najpóźniej w marcu 2014 r., gdy zakończono prace nad sporządzeniem sprawozdania finansowego za 2013 r. i nie budziło wątpliwości, że kapitał własny spółki był ujemny (opinie biegłego k. 95-136, 157- 163 akt). Nadto nie było podstaw do podzielenia zarzutu wnioskodawcy, że wierzytelności spółki stanowiły majątek, z którego faktycznie egzekucja była możliwa, w rozumieniu art. 116 Ordynacji podatkowej nie było też pewności czy dłużnicy byli wypłacalni.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości, pełnomocnik skarżącego zarzucił naruszenie prawa materialnego - art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. z 2015 r., poz. 233 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym w dniu wydania decyzji, poprzez jego

błędną wykładnię i uznanie, że przesłanki stanu niewypłacalności określone w tym przepisie podlegają wykładni sądu na zasadzie swobodnej oceny dowodów oraz, że przepis ten przewiduje jako przesłankę niewypłacalności jakiegokolwiek opóźnienie w spłacie długu w stosunku choćby do jednej wierzytelności i jednego wierzyciela, art. 116 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 900 ze zm.) w związku z art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 300 ze zm., dalej „ustawa systemowa”), poprzez ich błędną wykładnię w zakresie pojęcia „bezskuteczności egzekucji” oraz „właściwego czasu” do złożenia wniosku o upadłość oraz błędne zastosowanie tego przepisu w ustalonym stanie faktycznym. Pełnomocnik zarzucił także naruszenia przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy - art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 oraz art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. polegające na „przyjęciu przez Sąd Apelacyjny za własne ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, bez jakichkolwiek merytorycznych rozważań w tej kwestii, w sytuacji gdy zarzuty apelacji obejmowały, oprócz zarzutów naruszenia prawa materialnego, sprzeczność ustaleń sądu Pierwszej instancji ze zgromadzonym materiałem dowodowym, co skutkowało tym, że zarzuty apelacyjne nie zostały rozpoznane”.

Pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uwzględnienie apelacji odwołującego się w całości, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania za wszystkie instancje.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano, że skarga kasacyjna jest oczywiście zasadna. Ponadto zdaniem pełnomocnika skarżącego, w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, polegające na potrzebie wyjaśnienia „Czy dopuszczalne jest przyjmowanie za własne przez Sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji, w sytuacji zgłoszenia w apelacji błędu w ustaleniach faktycznych, oraz czy powyższe nie winno skutkować koniecznością przeprowadzenia przez Sąd drugiej instancji własnej oceny materiału dowodowego w zakresie zgłoszonego zarzutu, która winna znaleźć odzwierciedlenie w uzasadnieniu wyroku”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest uzasadniony.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu cytowanego przepisu uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością i którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, LEX nr 180841). Wypada również dodać, że przesłanka ta nie zachodzi, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNAPiUS – wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5).

Wskazane w skardze kasacyjnej zagadnienie prawne, sytuowane w oparciu o art. 382 wskazany w podstawach skargi kasacyjnej w istocie nie występuje, gdy się zważy, że przepis ten nie stanowi samodzielnej podstawy działania sądu drugiej instancji, gdyż swoją funkcję merytoryczną (rozpoznawczą) sąd ten spełnia – w zależności od potrzeb oraz wniosków stron – stosując (przez odesłanie zawarte w

art. 391 k.p.c.) właściwe przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. Nie można zatem - z pominięciem wymagań przewidzianych w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. – zasadnie zarzucać naruszenia przez sąd drugiej instancji omawianego przepisu i przypisywanych temu sądowi kompetencji w postępowaniu odwoławczym. Zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. w zasadzie nie może stanowić samodzielnego uzasadnienia podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., lecz konieczne jest wskazanie także tych przepisów normujących postępowanie rozpoznawcze, którym sąd drugiej instancji, rozpoznając apelację, uchybił (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 1999 r., II CKN 102/98, LEX nr 50665; z dnia 13 czerwca 2001 r., II CKN 537/00, LEX nr 52600 i z dnia 12 grudnia 2001 r., III CKN 496/00, LEX nr 53130 oraz z dnia 26 listopada 2004 r., V CK 263/04, LEX nr 520044). Jeżeli podstawa kasacyjna z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. ogranicza się do zarzutu naruszenia ogólnej normy procesowej art. 382 k.p.c., to może być ona usprawiedliwiona tylko wówczas, kiedy skarżący wykaże, że sąd drugiej instancji bezpodstawnie nie uzupełnił postępowania dowodowego lub pominął część zebranego materiału, jeżeli uchybienia te mogły mieć wpływ na wynik sprawy, albo kiedy mimo przeprowadzenia postępowania dowodowego orzekł wyłącznie na podstawie materiału zgromadzonego przez sąd pierwszej instancji lub oparł swoje rozstrzygnięcie na własnym materiale, pomijając wyniki postępowania dowodowego przeprowadzonego przez sąd pierwszej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1998 r., II CKN 815/97, Wokanda 1999 nr 1, s. 6 oraz wyroki z dnia 16 marca 1999 r., II UKN 520/98, OSNP 2000 nr 9, poz. 372; z dnia 8 grudnia 1999 r., II CKN 587/98, LEX nr 479343; z dnia 6 lipca 2000 r., V CKN 256/00, LEX nr 52657; z dnia 13 września 2001 r., I CKN 237/99, LEX nr 52348; z dnia 22 lipca 2004 r., II CK 477/03, LEX nr 269787; z dnia 10 stycznia 2008 r., IV CSK 339/07, LEX nr 492178; z dnia 24 kwietnia 2008 r., IV CSK 39/08, LEX nr 424361 i z dnia 24 czerwca 2008 r., II PK 323/07, LEX nr 491386). Art. 382 k.p.c. nie nakłada przy tym na sąd drugiej instancji obowiązku przeprowadzenia postępowania dowodowego, lecz sąd ten jest władny samodzielnie dokonać ustaleń faktycznych bez potrzeby uzupełniania materiału dowodowego zebranego przed sądem pierwszej instancji, o ile zachodzą ku temu potrzeby. Tym samym podnoszone zagadnienie prawne nie znajduje uzasadnienia.

Nie jest też uprawniony wniosek, powołujący się na oczywistą zasadność skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Trzeba przypomnieć, za postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2011 r., I PK 43/11 (LEX nr 1408141), że jednocześnie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi. Przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1 powołanego przepisu), jak i prywatny skarżącego (pkt 4 przepisu). Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy. Zważywszy powyższe uwagi należy uznać, że skarżący nie zdołał skutecznie wykazać, aby w sprawie występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdy się dodatkowo uwzględni, iż uzasadnienie skargi kasacyjnej w istocie zmierza do zakwestionowania oceny prawnej poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych. Za wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 2016 r., II UK 315/15 (LEX nr 2120893), należy wskazać, że bezskuteczność egzekucji w rozumieniu art. 116 Ordynacji podatkowej, jako przesłanka odpowiedzialności członka zarządu spółki, nie musi być bezwzględnie stwierdzona tylko postanowieniem o umorzeniu postępowania egzekucyjnego bezpośrednio przed wydaniem decyzji przenoszącej odpowiedzialność. Bezskuteczność egzekucji to stan obiektywny, wynikający z braku majątku, który sprawia, że potencjalna egzekucja nie pozwoliłaby zaspokoić wierzytelności w całości lub w części. Egzekucji nie prowadzi się dla samej egzekucji, a więc tym bardziej dla uzyskania formalnego stwierdzenia jej bezskuteczności, lecz celem spieniężenia majątku spółki i zaspokojenia wierzyciela. Decyduje zatem majątek spółki, który jest poszukiwany w egzekucji a wcześniej powinien być wskazany.

Także wskazany w podstawach skargi kasacyjnej art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. ze względu na ograniczenie z art. 398³ § 3 k.p.c. nie może

być podstawą zarzutu skargi kasacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 lutego 2014 r., I UK 397/13, LEX nr 164926 i wskazane w nim orzecznictwo).

W związku z powyższym, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., określając wynagrodzenie pełnomocnika organu rentowego zgodnie z § 2 pkt 5 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265), uwzględniając wartość przedmiotu zaskarżenia (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2009 r., I UZP 1/09, OSNP 2011 nr 5-6, poz. 86).